

Kostyál László

Cvetka Hojnik és Franko Vecchiet kiállításáról

A kortárs nyugati képzőművészet egyik legfontosabb jellemzője, hogy nem tűr el semmilyen általános szabályt, semmiféle definíciót, sem formai, tartalmi, vagy funkcionális meghatározottságot. Úgy beszélünk tehát egy magától értetődőnek tűnő fogalomról, hogy annak nem létezik adekvát módon körülhatárolható tartalma. Talán éppen ez az izgalmas benne, hogy ugyanarról beszélünk, de mást értünk alatta. Paradox módon sokszor a tézis és az antitézis is befér ugyanabba az entitásba. Mindez persze nem írható kizárólag egyfajta spontán evolúció számlájára, hisz a művészet a mindenkori társadalmi közeg igényeit elégíti ki, akár létezik annak közös eredője, akár nem. Korunkban tehát éppen nem létezik, ezért válhatott a „valóságról” történő vizuális beszéd – vagyis a művészet – területén kulcsfogalom a egyediség és a kreativitás. Nem az a lényeg, hogy ez a beszéd hogyan szól, vagy milyen a hangszíne, és nem is az, hogy mit tekint valóságnak. A lényeg a párbeszéd van, a diskurzuson, és a másik véleményének tiszteletben tartásán.

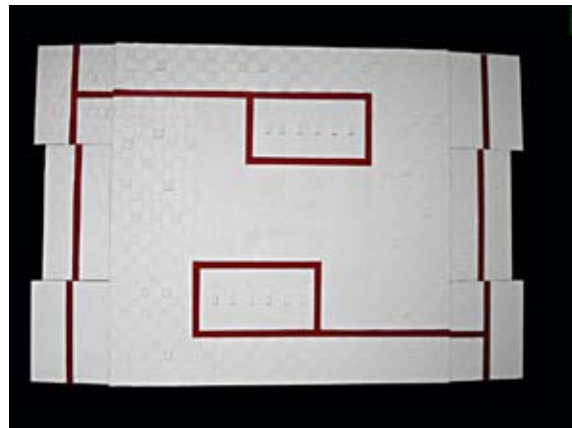
Részben talán ilyen alapvetések sorjázna a szemlélő fejében Cvetka Hojnik és Franko Vecchiet közös kiállítása kapcsán. Két teljesen eltérő művészi világot képviselnek, azonban, bár eltérő megközelítéssel, ugyanarról beszélnek, és vizuális téren sok szempontból hasonlóan is gondolkoznak. Így alapvetően adott a diskurzus lényege, hogy nem elbeszélnek egymás mellett, hanem egymást kiegészítve, közösen jutnak el valahova. Fokozza a szellemi izgalmat, hogy képi kiindulópontjuk, ha úgy tetszik, képi építkezésük alapegysége sok esetben azonos, és ez nem más, mint a szabályos négyszög, ami különösen gazdag asszociációkra kínál lehetőséget.

Először is a szabályos négyszög az emberi építkezés alapformája. Ez nem csupán a legegyszerűbb épületek alapját képezi le, hanem ilyen formájú a kváderkő vagy a tégl is, amelyből a ház épül, annak szimbóluma, hogy képesek vagyunk magunk körül második, mesterséges természetet kialakítani. Átvitt értelemben azonban ilyen, látszólag egyforma alakú építőkövekből épül fel, ház módjára, az emberi társadalom is. Ugyanakkor ez a végtelenül egyszerű forma megközelíthető az absztrakció oldaláról is. Egy bonyolult test részletei is egyszerűsíthetők mindaddig – egy szinten túl persze a lényeg elvesztésével –, amíg a megmaradó részt már csupán egy szabályos négyszögnek fogjuk fel. Ebben az esetben a jelentésben rejtőző lehetőségeknek csak fantáziánk kreativitásának véges volta szab határt.

Anégyszögoldalainak száma másféle, filozofikus spekulációk felé is utat nyithat. Nem csupán a négy őselemet jelképezheti, de a négy évszakot, vagy éppen a négy temperamentumot is, bár a számmissztikában való elmélyülés a két művésznél aligha képez lényegi elemet. Egészen azonban mégsem hagyhatjuk figyelmen kívül ezeket az értelmezési lehetőségeket, hiszen, ha az emberi társadalom építését említettük, a kultúrának és a gondolkodásnak ezek alapelemeit képezik.

A képei alapanyagaként elsősorban textilt (akril) használó Cvetka Hojnik a képi motívumok redukciójában radikálisabb Franko Vecchietnél. Alkotásain mindössze két színt használ, sőt, ha elfogadjuk azt a hagyományos tételt, hogy a fehér „nemszín” (vagyis az üresség szimbóluma), akkor csak egyet. A vöröshöz gazdag szimbolikus jelentéscsokor kapcsolódik, ugyanúgy ez a színe a tűznek, mint a vérnek, a haragnak vagy a szenvedélynek. Hojnik sajátos eszközt használ fel annak érdekében, hogy egyrészt a vörös egyetlen, tiszta színként, jelképes mondanivalóját árnyaló vagy módosító – vagyis bepiszkító – felhangok nélkül jelenhessen meg, másrészt azonban ne kelljen lemondania a képen szereplő szabályos négyszögek lényegi különbségének érzékeltetéséről sem. Vagy eltérő felülettel alakítja ki a négyszögeket, vagy nemes egyszerűséggel kilép a térbe, és azokat kvázi kollázsként, az alpból kiugró, vagy éppen abba bemélyedő felülettel jeleníti meg. Előfordul, hogy négy eltérő síkban jelennek meg a négyszögek, részben egymás mellett, részben egymást befogadva, kép a képen elven, vagyis akár önállóan is értelmezhetően.

Hojnik elvonatkoztatott, sajátosan kódolt vizuális nyelve kétségkívül erős érzelmi töltéssel

Cvetka Hojnik munkája

Franko Vecchiet
munkája

bír. Képeinek értelmezéséhez a művész alapvetően emocionális beállítottsága képezheti a kulcsot. Lelki történések, belső viharok vagy éppen szélcsendek vizuális lecsapódásaival állunk szemben, amelyek boncolgatása egyrészt az intimitás határát súrolja, másrészt azonban, mint egy tükörben, önmagunkat is felfedezhetjük bennük.

Szubjektívizmusával szemben Franko Vecchiet hűvös objektivitásra törekszik. Konstruktív-geometrikus kollázsokat készít, amelyek egymásra ragasztott elemei, bár megmaradnak a sík felületen, részben takarásban vannak. Hojnikkal ellentétben rengeteg, ugyanakkor

visszafogott színárnyalatot használ. Kompozícióinak számos kis négyszöge önmagában sem egyszínű. Színfoszlányai nem maradnak meg egy-egy négyszög kontúraján belül, hanem gyakran a szomszédos elem is folytatódik, vagyis a szín és a forma független egymástól. Munkái alapvetően a társadalmi strukturálódás jelképei, kérdésfelvetése mindenekelőtt ennek belső viszonyaira és folyamataira irányul. Az értelmezést elősegíti a kollázsok egy részén, máskor, újságlapként önálló installációs kompozíciók alapelemeként feltűnő nyomtatott szövegrészletek feltűnése is.

Vecchiet más alkotásain mintha maga az univerzum jelenne meg, és ezek segítségével a művész filozofikus létkérdéseket boncolgat. Olyan ellentétpárokat állít egymás mellé, mint a nappal és az éjszaka, a véges és a végtelen, a tiszta és a tisztátalan. E művein, talán a bölcselkedés érdekében is, elhagyja a konstruktív képépítést, és lágy líraisággal komponál. Az előttünk megjelenő közeg természetesnek hat, és élesen polemizál iménti munkái geometrikus szigorával.

Hojnik és Vecchiet munkái nem csupán egy téren belül jelennek meg, de részben közös kompozíciók alkotóelemeiként is. A képeket alapvetően jellemző kétféle – férfi és női – princípium ezáltal összefonódik, és egy újabb asszociációs lánc megindulását teszi lehetővé. Az „én” és a „te” itt új minőséggé, „mi”-vé fonódik össze, oly módon, hogy az alkotórészek megtartják eredeti tartalmukat is, de együtt lényegileg többet, mást, újat képeznek, ami a tárlat talán legérdekesebb és legizgalmasabb vonását képezi.

(Körmend, Batthyány kastély, Sala Terrena Galéria, 2009. október 3-31.)